

Jaarrekening 2016

Stichting Fontys

Inhoudsopgave

Bestuursverslag.....	3
Geconsolideerde balans per 31 december 2016	4
Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2016	5
Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2016.....	6
Grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.....	7
Toelichting op de geconsolideerde balans.....	10
Model G: Verantwoording geormerkte subsidies	19
Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	20
Gebeurtenissen na balansdatum.....	21
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten.....	22
Model E: Verbonden Partijen.....	29
WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	30
Financiële Specificatie Rijkssubsidieverantwoording (FSR).....	33
Enkelvoudige balans per 31 december 2016.....	34
Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2016.....	35
Grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening.....	36
Toelichting op de enkelvoudige balans.....	37
Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten.....	41
Opmaken en vaststellen jaarrekening.....	44
Ondertekening door bestuurders en toezichthouders	44
Overige gegevens	45
Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming.....	45
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	45

Bestuursverslag

Het bestuursverslag 2016 van Fontys Hogescholen kunt u vinden op www.fontys.nl.

Geconsolideerde balans per 31 december 2016

(na resultaatbestemming en bedragen x € 1.000)

1 Activa

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Vaste activa		
1.2 Materiële vaste activa	104.726	113.277
1.3 Financiële vaste activa	<u>1.294</u>	<u>5.252</u>
<u>Totaal vaste activa</u>	106.020	118.529
Vlottende activa		
1.4 Voorraden	59	77
1.5 Vorderingen	12.731	12.701
1.7 Liquide middelen	<u>138.562</u>	<u>130.185</u>
<u>Totaal vlottende activa</u>	151.352	142.963
<u>Totaal activa</u>	<u>257.372</u>	<u>261.492</u>

2 Passiva

2.1 Groepsvermogen	134.978	139.173
2.2 Voorzieningen	21.410	19.076
2.3 Langlopende schulden	13.790	14.248
2.4 Kortlopende schulden	87.194	88.995
<u>Totaal passiva</u>	<u>257.372</u>	<u>261.492</u>

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2016

(bedragen x € 1.000)

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen OCW	273.443	272.850	270.448
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	4.064	4.424	4.095
3.3 College- en examengelden	84.747	85.425	83.352
3.4 Baten werk in opdracht van derden	11.488	10.052	11.703
3.5 Overige baten	11.031	9.478	10.053
<u>Totaal baten</u>	<u>384.773</u>	<u>382.229</u>	<u>379.651</u>
4 Lasten			
4.1 Personeelslasten	302.459	300.046	289.469
4.2 Afschrijvingen	16.470	16.695	19.255
4.3 Huisvestingslasten	22.591	20.895	19.101
4.4 Overige lasten	47.018	44.941	50.161
<u>Totaal lasten</u>	<u>388.538</u>	<u>382.577</u>	<u>377.986</u>
<u>Saldo baten en lasten</u>	<u>(3.765)</u>	<u>(348)</u>	<u>1.665</u>
5 Financiële baten en lasten	(416)	(97)	(33)
<u>Resultaat voor belastingen</u>	<u>(4.181)</u>	<u>(445)</u>	<u>1.632</u>
6 Belastingen	(14)	0	0
<u>Groepsresultaat</u>	<u>(4.195)</u>	<u>(445)</u>	<u>1.632</u>
Toe te rekenen aan:			
Stichting Fontys	(4.177)	(602)	2.424
Derden opgenomen in de consolidatie	(18)	157	(792)
	<u>(4.195)</u>	<u>(445)</u>	<u>1.632</u>

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2016

(bedragen x € 1.000)

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	(3.765)	1.665
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	16.470	17.120
- Bijzondere waardevermindering activa	0	2.135
- Mutaties voorzieningen	<u>2.334</u>	<u>2.196</u>
	15.039	23.116
Veranderingen in vlottende middelen:		
- Voorraden	18	82
- Vorderingen	(224)	2.137
- Kortlopende schulden	<u>(1.826)</u>	<u>(977)</u>
	(2.032)	1.242
Ontvangen interest	359	757
Betaalde interest	<u>(629)</u>	<u>(629)</u>
	<u>(270)</u>	<u>128</u>
	12.737	24.486
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	(9.338)	(7.884)
Desinvesteringen in materiële vaste activa	1.122	97
Resultaat op desinvesteringen	297	0
Verkoop effecten en aflossing leningen	<u>4.000</u>	<u>0</u>
	(3.919)	(7.787)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie langlopende schulden	<u>(441)</u>	<u>(425)</u>
	(441)	(425)
<u>Mutatie liquide middelen</u>	<u><u>8.377</u></u>	<u><u>16.274</u></u>
Eindstand liquide middelen	138.562	130.185
Beginstand liquide middelen	<u>130.185</u>	<u>113.911</u>
<u>Mutatie liquide middelen</u>	<u><u>8.377</u></u>	<u><u>16.274</u></u>

Grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening

Algemeen

Stichting Fontys

Stichting Fontys, statutair gevestigd te Eindhoven (KvK-nummer 41097718), is een instelling voor hoger beroepsonderwijs. Onderzoek en activiteiten in de zakelijke dienstverlening staan in dienst van het bekostigde Bachelor- en Masteronderwijs, waarbij het accent ligt op kwaliteit, praktijkrelevantie en bijdrage aan de beroepsontwikkeling en innovatie.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, een en ander zoals geregeld in de Richtlijn Jaarverslag Onderwijs van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Gehanteerde geldeenheid

De in deze jaarrekening opgenomen bedragen zijn gepresenteerd in Euro's x 1.000.

Grondslagen voor de consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van Stichting Fontys, haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop overheersende zeggenschap dan wel de centrale leiding wordt uitgeoefend. Consolidatie vindt plaats volgens de integrale methode, waarbij een eventueel minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking wordt gebracht. Rechtspersonen waarop de Stichting samen met andere partijen de gezamenlijke zeggenschap uitoefent, worden proportioneel geconsolideerd.

De volgende rechtspersonen zijn in de consolidatie opgenomen:

- Stichting Fontys, Eindhoven (100 %)
- Stichting Onderzoek- en Ontwikkelingsdiensten Eindhoven - Tilburg, Eindhoven (100 %)
- Stichting Juridische Hogeschool Avans-Fontys, Tilburg (50%)

De consolidatiekring is gewijzigd. In 2015 is Stichting Kunstcluster voor 100% geconsolideerd. In 2016 is consolidatie niet meer van toepassing in verband met de fusie op 1 januari 2016 met Stichting Fontys.

Waardering van de activa en passiva

Algemeen

Tenzij anders vermeld is de waardering van activa en passiva gebaseerd op historische kosten en zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Voor zover omrekening van vreemde valuta relevant is, geschiedt dit naar de koerswaarde op transactie- c.q. balansdatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden in de staat van baten en lasten opgenomen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve lineaire afschrijvingen op basis van de verwachte economische levensduur, waarbij het jaar van ingebruikname geldt als eerste afschrijvingsjaar. Op terreinen wordt niet afgeschreven, met uitzondering van erfpachtrechten.

De volgende afschrijvingspercentages zijn gehanteerd:

- Erfpachtrechten 3,33 - 10
- Gebouwen 3,33 - 10
- Inventaris en apparatuur 5 - 33,3

Buiten gebruik gestelde panden worden gewaardeerd tegen directe opbrengstwaarde of lagere boekwaarde. Waar nodig vindt een bijzondere waardevermindering plaats.

Financiële vaste activa

Verstrekte leningen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

Beleggingen in financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs waarbij rekening wordt gehouden met duurzame waardeverminderingen. Fontys heeft geen (afgeleide) financiële instrumenten in bezit.

Stichting Fontys

Voorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of lagere actuele waarde. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Het effect van een wijziging van de disconteringsvoet wordt in de staat van baten en lasten verwerkt als een dotatie aan de voorzieningen.

Pensioenen

Stichting Fontys is aangesloten bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP die de pensioenregeling uitvoert voor alle medewerkers en voormalige medewerkers van Fontys. Vanaf 1 januari 2004 is de ABP-regeling een middelloonregeling. Tot die datum opgebouwde aanspraken zijn vastgesteld op basis van het pensioengevend inkomen op 1 januari 2004. De regeling kwalificeert als een zogenaamde "toegezegd-pensioenregeling".

In RJ 271 is geregeld dat een rechtspersoon een toegezegde-pensioenregeling in de jaarrekening mag verwerken als een zogenaamde "toegezegde-bijdrageregeling" indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- de rechtspersoon is aangesloten bij een bedrijfstakpensioenfonds en past tezamen met andere rechtspersonen dezelfde pensioenregeling toe; en
- de rechtspersoon heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies.

Omdat aan bovengenoemde voorwaarden wordt voldaan is geen voorziening voor pensioenen opgenomen in de jaarrekening. De lasten als gevolg van de verschuldigde pensioenpremies zijn in de staat van baten en lasten verwerkt onder de personeelslasten.

De dekkingsgraad van het ABP ultimo boekjaar is 96,6%. Als gevolg hiervan heeft het ABP een herstelplan opgesteld waarbij binnen maximaal 10 jaar de dekkingsgraad minimaal 128% is. Als het niet lukt om binnen 10 jaar de 128% te halen of als de beleidsdekkingsgraad langer dan 5 jaar lager is dan 104,2%, worden de pensioenen verlaagd.

Investeringsubsidies

(Overheids)subsidies worden in de balans opgenomen zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de Stichting zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van door de Stichting gemaakte kosten worden systematisch als baten in de staat van baten en lasten opgenomen in dezelfde periode als waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie van de kosten van een actief worden systematisch in de staat van baten en lasten opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief.

Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar. Langlopende en kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Gezien de aard van de schulden komt dit overeen met de nominale waarde. De aflossingsverplichtingen voor het komende jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Bepaling van het resultaat

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Baten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de transacties zijn overgedragen aan derden. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opstellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van rente zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Toelichting op de geconsolideerde balans

1.2 Materiële vaste activa

	Gebouw en en terreinen	Inventaris en apparatuur	Overige materiële vaste activa	In uitvoering en vooruit- betalingen	Totaal
	€	€	€	€	€
<u>Stand per 1 januari 2016</u>					
Aanschafprijs	283.279	29.381	106	719	313.485
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(183.822)	(16.331)	(55)	0	(200.208)
Boekwaarde	99.457	13.050	51	719	113.277
<u>Mutaties in de boekwaarde:</u>					
Investerings	4.409	4.904	25	0	9.338
Aanschafprijs desinvesteringen	(6.213)	(4.061)	0	(719)	(10.993)
Cum. afschrijvingen desinvesteringen	5.850	4.021	0	0	9.871
Afschrijvingen	(11.739)	(5.000)	(28)	0	(16.767)
	(7.693)	(136)	(3)	(719)	(8.551)
Boekwaarde per 31 december 2016	91.764	12.914	48	0	104.726
<u>Stand per 31 december 2016</u>					
Aanschafprijs	281.475	30.224	131	0	311.830
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(189.711)	(17.310)	(83)	0	(207.104)
Boekwaarde per 31 december 2016	91.764	12.914	48	0	104.726

1.2.1 Gebouwen en terreinen

In het kader van de regeling van de overname van het economisch claimrecht in het HBO (OKF) zijn in 1994 erfpachtrechten door de Stichting Hoger Onderwijs Zuid Nederland, één van de rechtsvoorgangers van Stichting Fontys, verkregen van de Technische Universiteit Eindhoven tegen een éénmalige betaling. De gehanteerde afschrijvingstermijn is identiek aan de looptijd van het erfpachtrecht.

Volledig afgeschreven activa zijn onder de aanschafprijs desinvesteringen en cumulatieve afschrijvingen desinvesteringen verantwoord voor een bedrag van € 9.819.000 (2015: € 7.543.000).

Ultimo 2016 zijn voor € 22.212.000 investeringsverplichtingen inzake materiële vaste activa aangegaan (2015: € 182.000). De investeringsverplichtingen betreffen voornamelijk de aankoop van het TNO-gebouw, De Rondom 1 te Eindhoven. Het pand wordt in 2017 geleverd.

In onderstaand overzicht is de WOZ-waarde en de verzekerde waarde van de gebouwen en terreinen opgenomen:

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
WOZ-waarde gebouwen en terreinen	199.424	199.147
Verzekerde waarde gebouwen en terreinen	388.490	340.869

1.3 Financiële vaste activa

1.3.6 Effecten

	Obligaties	Garantie-product	Totaal
	€	€	€
<u>Boekwaarde per 1 januari 2016</u>	1.266	3.986	5.252
<u>Mutaties in het boekjaar:</u>			
Verkoop en aflossing lening	0	(4.000)	(4.000)
Waardeverandering (perpetuele) obligaties en effecten	28	14	42
	28	(3.986)	(3.958)
Boekwaarde per 31 december 2016	<u>1.294</u>	<u>0</u>	<u>1.294</u>

In de post obligaties is een perpetuele obligatie opgenomen met een boekwaarde van € 46.000 (2015: € 54.000).

1.4 Voorraden

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
1.4.1 Gebruiksgoederen	<u>59</u>	<u>77</u>

1.5 Vorderingen

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
1.5.1 Debiteuren	2.989	3.252
1.5.3 Vorderingen op groepsmaatschappijen	39	24
1.5.5 Studenten/cursisten	2.508	2.840
1.5.7 Overige vorderingen:		
1.5.7.1 Personeel	105	136
1.5.7.2 Overige	<u>937</u>	<u>855</u>
	1.042	991
1.5.8 Overlopende activa:		
1.5.8.1 Vooruitbetaalde kosten	4.152	3.521
1.5.8.2 Verstrekte voorschotten	48	174
1.5.8.3 Overige overlopende activa	397	379
1.5.8.4 Nog te ontvangen, te factureren termijnen projecten	1.674	1.631
1.5.8.5 Nog te ontvangen rente	<u>84</u>	<u>278</u>
	6.355	5.983
1.5.9 Af: Voorzieningen wegens oninbaarheid	(202)	(389)
Vorderingen	<u>12.731</u>	<u>12.701</u>

Stichting Fontys

1.5.8.1 Vooruitbetaalde kosten

De post vooruitbetaalde kosten bestaat uit facturen die in het boekjaar ontvangen zijn en betrekking hebben op kosten voor het volgende boekjaar. Het betreft kosten van licenties, onderhoudscontracten en huur.

1.5.9 Voorzieningen wegens oninbaarheid

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
<u>Stand per 1 januari</u>		
1.5.9.1 Debiteuren	(181)	(74)
1.5.9.2 Studenten/cursisten	<u>(208)</u>	<u>(146)</u>
	(389)	(220)
<u>Mutaties in het boekjaar:</u>		
Dotaties/vrijval:		
Debiteuren	(13)	(137)
Studenten/cursisten	<u>(101)</u>	<u>(117)</u>
	(114)	(254)
Onttrekkingen:		
Debiteuren	139	30
Studenten/cursisten	<u>162</u>	<u>55</u>
	301	85
<u>Stand per 31 december</u>		
1.5.9.1 Debiteuren	(55)	(181)
1.5.9.2 Studenten/cursisten	<u>(147)</u>	<u>(208)</u>
Voorzieningen wegens oninbaarheid	<u><u>(202)</u></u>	<u><u>(389)</u></u>

1.7 Liquide middelen

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
1.7.1 Kasmiddelen	16	28
1.7.2 Banken	138.546	130.157
Liquide middelen	<u><u>138.562</u></u>	<u><u>130.185</u></u>

In verband met de zekerheidsstelling door Stichting Fontys voor de lening van de gemeente Tilburg is een bedrag van € 3.341.000 gereserveerd. Daarnaast zijn er bankgaranties afgegeven voor een bedrag van € 493.000. De overige liquide middelen staan vrij ter beschikking van Stichting Fontys.

2.1 Groepsvermogen

	Stand per 31-12-2015	Resultaat 2016	Overige mutaties 2016	Stand per 31-12-2016
	€	€	€	€
2.1.1 Algemene reserve	127.412	(4.073)	0	123.339
2.1.3 Bestemmingsreserve privaat	11.761	(122)	0	11.639
Groepsvermogen	139.173	(4.195)	0	134.978

2.1.1 Algemene reserve

Het resultaat over 2016 exclusief het aandeel van private activiteiten is toegevoegd aan de algemene reserve.

2.1.3 Toelichting resultaat bestemmingsreserve privaat

	Resultaat 2016
	€
Resultaat Business Unit Fontys Fydes 2016	(115)
Waardeverandering en rente op perpetuele obligaties	(7)
	<u>(122)</u>

Resultaat Business Unit Fontys Fydes

De uitgevoerde activiteiten van de Business Unit Fontys Fydes binnen de Stichting Fontys zijn als privaat aangemerkt. De activiteiten zijn medio 2015 beëindigd. Het negatieve resultaat over 2016 bedraagt € 115.000 en betreft voornamelijk lasten die voortkomen uit de afwikkeling van verplichtingen.

Waardeverandering en rente op perpetuele obligaties

De cumulatieve resultaten op de met private middelen gefinancierde perpetuele obligaties komen ten gunste of ten laste van het private deel van het groepsvermogen. De onttrekking als gevolg van negatieve koersresultaten en ontvangen rente in 2016 bedraagt per saldo € 7.000.

Stichting Fontys

Aansluiting groepsvermogen met het enkelvoudig eigen vermogen

Het groepsvermogen wijkt af van het eigen vermogen in de enkelvoudige balans. In de onderstaande tabel is een aansluiting opgenomen tussen het eigen vermogen en het resultaat volgens de geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening.

2.1A Opbouw groepsvermogen

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
Enkelvoudig eigen vermogen Fontys	132.295	148.369
Eigen vermogen geconsolideerde stichtingen:		
- Stichting Onderzoek- en Ontwikkelingsdiensten Eindhoven-Tilburg	2.597	2.541
- Stichting Kunstcluster	0	(11.897)
- Stichting Juridische Hogeschool Avans-Fontys	86	160
Groepsvermogen	<u>134.978</u>	<u>139.173</u>
	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Enkelvoudig resultaat Fontys	(4.177)	2.424
Resultaat boekjaar geconsolideerde stichtingen:		
- Stichting Onderzoek- en Ontwikkelingsdiensten Eindhoven-Tilburg	56	92
- Stichting Kunstcluster	0	(825)
- Stichting Juridische Hogeschool Avans-Fontys	(74)	(59)
Groepsresultaat	<u>(4.195)</u>	<u>1.632</u>

2.2 Voorzieningen

	Stand 31-12-2015	Dotatie	Vrijval	Onttrekking	Overige mutaties	Stand 31-12-2016
	€	€	€	€	€	€
2.2.1.1 Reorganisatie en personele frictie	3.609	2.326	(1.200)	(878)	(760)	3.097
2.2.1.2 Wachtgeld	8.662	2.491	(2.510)	(1.734)	817	7.726
2.2.1.3 Arbeidsongeschiktheid	135	0	(66)	(12)	(57)	0
2.2.1.4 Jubilea	2.015	255	0	0	0	2.270
2.2.1.5 Duurzame inzetbaarheid	1.958	1.910	0	0	0	3.868
2.2.1.6 Bezava	21	105	(18)	(30)	0	78
2.2.1.7 Werktijdvermindering senioren	0	1.870	0	0	0	1.870
2.2.3.1 Business Unit Fontys Fydes	2.602	0	(94)	(42)	0	2.466
2.2.3.2 Overige	74	45	(13)	(71)	0	35
Voorzieningen	<u>19.076</u>	<u>9.002</u>	<u>(3.901)</u>	<u>(2.767)</u>	<u>0</u>	<u>21.410</u>

2.2A Voorzieningen naar verwachte looptijd

	Stand 31-12-2016	Looptijd <1 jaar	Looptijd >1 en < 5 jaar	Looptijd >5 jaar
	€	€	€	€
2.2.1.1 Reorganisatie en personele frictie	3.097	2.299	798	0
2.2.1.2 Wachtgelden	7.726	1.544	5.083	1.099
2.2.1.3 Arbeidsongeschiktheid	0	0	0	0
2.2.1.4 Jubilea	2.270	341	503	1.426
2.2.1.5 Duurzame inzetbaarheid	3.868	1.291	2.577	0
2.2.1.6 Bezava	78	65	13	0
2.2.1.7 Werkijdvermindering senioren	1.870	374	1.496	0
2.2.3.1 Business Unit Fontys Fydes	2.466	1.000	1.466	0
2.2.3.2 Overige	35	35	0	0
Voorzieningen	21.410	6.949	11.936	2.525

2.2.1.1 Reorganisatie en personele frictie

De voorziening reorganisatie en personele frictie is gevormd in verband met de toekomstige afvloeiing van medewerkers. De voorziening is niet contant gemaakt.

2.2.1.2 Wachtgelden

De voorziening wachtgelden is gevormd ter dekking van de risico's verbonden aan het wachtgeldarrangement en de daaraan gekoppelde (boven)wettelijke aanspraken. Gegeven de onzekerheid in looptijd van de individuele posten is de voorziening niet contant gemaakt en is geen rekening gehouden met loonindexatie.

2.2.1.3 Arbeidsongeschiktheid

De voorziening arbeidsongeschiktheid is een voorziening voor medewerkers van Fontys die langdurig arbeidsongeschikt zijn. Het uitgangspunt voor de bepaling van de voorziening arbeidsongeschiktheid is het door Fontys te betalen salaris van langdurig arbeidsongeschikte medewerkers waarvoor geldt dat geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot beëindigen van de arbeidsovereenkomst. Op het te betalen salaris wordt de van het UWV ontvangen uitkering in mindering gebracht.

In 2016 hebben de overgebleven medewerkers, in deze voorziening, Fontys verlaten.

2.2.1.4 Jubilea

De voorziening jubilea is gevormd ten behoeve van toekomstige jubileumuitkeringen bij 25-jarig en 40-jarig dienstverband.

In het boekjaar is bij de berekening van de voorziening rekening gehouden met een loonindexatie van 2,0% (2015: 2,0%) per jaar en een pensioenleeftijd van 67,25 jaar (2015: 67 jaar). De voorziening is contant gemaakt tegen een disconteringsvoet van 0,36% (2015: 0,8%). Het percentage is gebaseerd op de 10-jaarsrente. Het effect van de wijziging van de disconteringsvoet en stijging van de pensioenleeftijd op het resultaat over 2016 bedraagt circa € 137.000 negatief.

Vanwege het geringe belang zijn dotaties, vrijvallen en onttrekkingen gesaldeerd weergegeven.

2.2.1.5 Duurzame inzetbaarheid

De voorziening duurzame inzetbaarheid is gevormd in verband met de mogelijkheid die medewerkers volgens de cao-hbo hebben om uren te sparen in het kader van duurzame inzetbaarheid.

De voorziening bestaat uit uren waarvoor medewerkers spaarafspraken hebben gemaakt in het kader van duurzame inzetbaarheid. Medewerkers mogen maximaal 200 uur sparen. De voorziening is niet contant gemaakt

en er wordt geen rekening gehouden met loonindexatie. De opnamekans wordt ingeschat op 95%, een beperkt percentage medewerkers zal de gespaarde uren voor duurzame inzetbaarheid niet opnemen.

2.2.1.6 Bezava

Bezava is een voorziening in verband met de wet "Beperking ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid vangnetters (Bezava)". De voorziening is gevormd voor medewerkers die ziek uit dienst gaan of die binnen een termijn van 28 dagen na einde dienstverband ziek zijn geworden.

De voorziening Bezava wordt niet contant gemaakt en er wordt geen rekening gehouden met loonindexatie.

2.2.1.7 Werktijdvermindering senioren

Op grond van de cao-hbo kunnen werknemers met ingang van 2015 gebruik maken van de regeling werktijdvermindering senioren. Medewerkers die aan de regeling deelnemen, kunnen maximaal 20% minder gaan werken waarbij de werkgever een deel van de lasten draagt van de werktijdvermindering. Na maximaal 5 jaren neemt de medewerker voor het overeengekomen percentage ontslag.

De voorziening is bepaald door voor aangegeven regelingen met medewerkers ultimo boekjaar de verplichting op te nemen. Afhankelijk van de leeftijd tot de pensioendatum betreft dit maximaal 5 jaren.

De voorziening werktijdvermindering senioren wordt niet contant gemaakt en er wordt geen rekening gehouden met loonindexatie.

Bij het opmaken van de jaarrekening 2015 was er onvoldoende duidelijkheid over de eventuele verwerking van deze voorziening in de jaarrekening. In de jaarrekening 2015 is deze post toegelicht onder de 'Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen'.

2.2.3.1 Business Unit Fontys Fydes

Zorgverzekeraar VGZ stelde zich in 2015, mede namens alle andere zorgverzekeraars, op het standpunt dat Fontys Fydes voor uitgevoerde behandelingen een te ruime vergoeding heeft ontvangen. Op basis van de ontvangen claim 2013 is een voorziening gevormd.

2.2.3.1 Overige voorzieningen

Onder de overige voorzieningen is een bedrag van € 35.000 opgenomen in verband met verlieslatende projecten in opdracht van derden. In 2015 was deze voorziening ad € 47.000 opgenomen onder 2.4.2 Vooruitgefactureerde, -ontvangen termijnen projecten.

2.3 Langlopende schulden

	Naar					
	Schuld 31-12-2015	kortlopende schulden	Stand 31-12-2015	Aangegeven leningen	Aflossingen en vrijval	Schuld 31-12-2016
	€	€	€	€	€	€
2.3.4 OCW	2.912	0	2.912	0	0	2.912
2.3.5 Overige langlopende schulden:						
2.3.5.1 Gemeente Tilburg	9.845	(309)	9.536	0	(309)	9.536
	9.845	(309)	9.536	0	(309)	9.536
2.3.6 Investeringsubsidies:						
2.3.6.1 Nieuwbouw Kunstcluster	1.609	(86)	1.523	0	(86)	1.523
2.3.6.2 Restauratie Kapel	262	(43)	219	0	(43)	219
2.3.6.3 Muziekcollectie	61	(3)	58	0	(3)	58
	1.932	(132)	1.800	0	(132)	1.800
Langlopende schulden	14.689	(441)	14.248	0	(441)	14.248

Stichting Fontys

Na aftrek van het op korte termijn aflopende deel van de langlopende schuld ad € 458.000 resteert een langlopende schuld ad € 13.790.000. Dit saldo is gespecificeerd in overzicht 2.3A Langlopende schulden naar looptijd.

2.3A Langlopende schulden naar looptijd

	Schuld	Naar	Stand per	Looptijd >1	Looptijd >5	Rentevoet	
	31-12-2016	kortlopende schulden	31-12-2016	jaar	jaar		
	€	€	€	€	€		
2.3.4	OCW	2.912	0	2.912	0	2.912	0,0%
2.3.5	Overige langlopende schulden:						
2.3.5.1	Gemeente Tilburg	9.536	(327)	9.209	1.416	7.793	5,4%
		9.536	(327)	9.209	1.416	7.793	
2.3.6	Investeringsubsidies:						
2.3.6.1	Nieuwbouw Kunstcluster	1.523	(85)	1.438	337	1.101	
2.3.6.2	Restauratie Kapel	219	(43)	176	172	4	
2.3.6.3	Muziekcollectie	58	(3)	55	13	42	
		1.800	(131)	1.669	522	1.147	
	Langlopende schulden	14.248	(458)	13.790	1.938	11.852	

2.3.4 OCW

De post OCW bestaat uit de liquiditeitsbijdrage 1988 ad € 4.729.000 die door het Ministerie van OCW ter beschikking is gesteld ter dekking van de liquiditeitsbehoefte die ontstond door de overgang naar een gespreide inning van collegegelden minus een liquiditeitskorting als gevolg van een door het ministerie doorgevoerde structurele inhouding op de bevoorschotting rijksbijdrage over het jaar 1987 ad € 1.817.000.

2.3.5 Overige langlopende schulden

De lening van de gemeente Tilburg inzake de financiering van gebouwen bij de toenmalige Stichting Kunstcluster wordt afgelost door middel van een jaarlijkse annuïteit van € 841.473. Als gevolg van de fusie tussen Stichting Fontys en Stichting Kunstcluster heeft Stichting Fontys de lening overgenomen en als zekerheid een hypotheekrecht van € 9.850.000 verstrekt aan de gemeente Tilburg. Daarnaast is een overeenkomst getekend waarin wordt verklaard dat liquide middelen ad € 3.341.000 op een geblokkeerde rekening als zekerheid voor gemeente Tilburg aangehouden moeten worden. Fontys heeft dit bedrag op een separate rekening gereserveerd.

2.3.6 Investeringsubsidies

De investeringsubsidies vallen vrij over een periode die gelijk is aan de economische levensduur van het actief.

2.4 Kortlopende schulden

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
2.4.2 Vooruitgefactureerde, -ontvangen termijnen projecten	4.935	5.619
2.4.3 Crediteuren	10.827	11.824
2.4.4 OCW	0	73
2.4.5 Schulden aan groepsmaatschappijen	0	52
2.4.7 Belastingen en premies sociale verzekeringen:		
2.4.7.1 Loonheffing	12.686	12.600
2.4.7.2 Omzetbelasting	264	460
2.4.7.4 Vennootschapsbelasting	<u>14</u>	<u>0</u>
	12.964	13.060
2.4.8 Schulden ter zake van pensioenen	2.981	2.992
2.4.9 Overige kortlopende schulden	1.431	2.684
2.4.10 Overlopende passiva:		
2.4.10.1 Vooruitontvangen college- en les gelden	34.282	34.222
2.4.10.2 Vooruitontvangen subsidies OCW geoormerkt	1.348	983
2.4.10.5 Vakantiegeld en -dagen	10.791	9.798
2.4.10.6 Accountantskosten	89	117
2.4.10.7 Rente	159	165
2.4.10.8 Overige overlopende passiva	<u>7.387</u>	<u>7.406</u>
	54.056	52.691
Kortlopende schulden	<u><u>87.194</u></u>	<u><u>88.995</u></u>

2.4.9 Overige kortlopende schulden

Onder de overige kortlopende schulden is de aflossingsverplichting van de lening van de gemeente Tilburg opgenomen. In het saldo per 31 december 2015 is een bedrag opgenomen van € 955.000 voor loonaanspraken van medewerkers. Deze post is gebaseerd op de loonruimteovereenkomst die in de zomer 2015 is gesloten. Dit bedrag is in 2016 uitbetaald.

2.4.10.2 Vooruitontvangen subsidies OCW geoormerkt

Onder de post vooruitontvangen subsidies OCW geoormerkt is een bedrag opgenomen van € 799.000 (2015: € 714.000) inzake door OCW aan Fontys toegekende en nog te besteden bedragen in het kader van de regeling lerarenbeurs voor scholing en zij-instroom 2009-2017. Het resterende bedrag betreft geoormerkte subsidies voor Fontys ad € 432.000 (2015: € 98.000) en voor consortiumpartners ad € 117.000 (2015: € 171.000).

2.4.10.8 Overige overlopende passiva

Onder de overige overlopende passiva is € 423.000 opgenomen aan nog te besteden rijksbijdrage inzake het expertisecentrum professionalisering technisch beroepsonderwijs. De post overige overlopende passiva betreft verder hoofdzakelijk reserveringen voor nog te ontvangen facturen.

Model G: Verantwoording geormerkte subsidies

G1 Verantwoording van subsidies waarvan het eventuele overschot wordt toegevoegd aan de lump sum

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Toewijzing datum	prestatie is ultimo verslagjaar conform subsidiebeschikking	
			geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
Educatieve minor beroepsonderwijs 2013-2016	MJO/2013/46021U (EDM13002)	12-12-2013	☒	☐
Educatieve minor beroepsonderwijs 2013-2016	MJO-2014/38066U (804A0-49717)	24-11-2014	☒	☐
Lerarenbeurs 2015	709024-1	21-09-2015	☒	☐
Lerarenbeurs 2016	740872-1	20-01-2016	☐	☒

Het totaalbedrag aan toegekende lerarenbeurzen voor studiejaar 2016-2017 bedraagt € 1.184.000 (2015-2016: € 1.044.000).

G2 Verantwoording van subsidies die volledig aan het doel / activiteit moeten worden besteed met verrekening van het eventuele overschot

G2.B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van toewijzing	Saldo 1-1-2016	Ontvangen in 2016	Lasten in 2016	Saldo nog te besteden ultimo	
							Totale kosten 31-12-2016	31-12-2016
			€	€	€	€	€	€
Professionele Leergemeenschap Bètadidactiek Zeeland	MJO/2013/54363U (PLG 2013 14)	02-12-2013	200.000	150.000	50.000	42.065	110.875	89.125
Flexibel hoger onderwijs voor volwassenen	Zaaknummer 875864	03-02-2016	2.000.000	0	570.000	226.473	226.473	343.527
Flexibel hoger onderwijs voor volwassenen	Zaaknummer 875867	05-02-2016	429.812	0	116.910	0	0	116.910
			2.629.812	150.000	736.910	268.538	337.348	549.562

De totale kosten bevatten alleen de 100% declarabele kosten na aftrek van de eigen bijdrage.

De subsidie voor het project "Flexibel hoger onderwijs voor volwassenen (zaaknummer 875867)" komt ten goede aan consortiumpartners en blijft daarmee buiten het resultaat van Fontys.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Voorwaardelijke vordering OCW

Stichting Fontys heeft een voorwaardelijke vordering op het ministerie van OCW. De vordering heeft betrekking op vakantiegeld en is ontstaan door wijziging van het bekostigingssysteem. Aangezien de vordering eerst inbaar is bij liquidatie van de HBO-instelling is deze niet gewaardeerd. De totale vordering bedraagt € 6.942.000.

Bankgaranties

Stichting Fontys heeft bankgaranties afgegeven voor een bedrag € 493.000 (2015: € 437.000).

Overige garanties en borgtochten

In het kader van huisvesting van buitenlandse studenten heeft Fontys overeenkomsten gesloten met externe verhuurders waarbij Fontys zich garant stelt voor een minimale afname van wooneenheden. In geval van leegstand is Fontys gebonden de huur te voldoen. Bij 100% leegstand bedragen de kosten voor Fontys circa € 1,0 miljoen op jaarbasis. In de praktijk bedraagt het leegstandsrisico 2 à 3%.

Middels een akte van borgtocht staat Fontys garant voor de nakoming van de verplichting voortvloeiend uit een in 2007 door Stichting Sociale Onderwijskundige Culturele en Rechtswetenschappelijke Activiteiten voor Tilburgse Erudiete Studenten "Socrates" met de Rabobank gesloten financieringsovereenkomst met een looptijd van 20 jaar. De borgstelling is gemaximeerd op € 100.000.

Operational leaseovereenkomsten

Fontys heeft operational leaseovereenkomsten gesloten met betrekking tot personenauto's. De verplichtingen uit hoofde van deze leaseovereenkomsten bedragen € 52.000 voor 2017 (2016: € 48.000) en € 37.000 voor de periode van 2018 tot en met 2021 (2017 tot en met 2020: € 13.000).

Huurovereenkomsten

Stichting Fontys heeft langlopende huurcontracten voor gebouwen. De verplichting voor 2017 uit hoofde van deze contracten bedraagt € 2,1 miljoen (2016: € 1,8 miljoen) op jaarbasis.

Contracten

Fontys heeft diverse inkoopcontracten afgesloten. De verplichting voor 2017 uit hoofde van deze contracten bedraagt circa € 11,2 miljoen (2016: € 11,4 miljoen) inclusief BTW.

Vanuit inkoopcontracten voor catering en printvoorzieningen heeft Fontys concessierechten bedongen voor het gebruik van ruimten en middelen. Deze rechten bedragen circa € 1 miljoen (excl. btw) op jaarbasis.

Fontys heeft met IT-leveranciers diverse licentie- en onderhoudscontracten afgesloten. De verplichting voor 2017 uit hoofde van deze contracten bedraagt circa € 5,1 miljoen (2016: € 5,0 miljoen) inclusief BTW.

Met de Universiteit van Tilburg en de Technische Universiteit Eindhoven zijn langlopende contracten gesloten in verband met bijdragen in de sportfaciliteiten ten behoeve van studenten. De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 0,8 miljoen.

Vaste activa

Fontys heeft een akkoord bereikt met een consortium over de verkoop van de grond aan de Burgemeester Geuljanslaan te Roermond. Levering en transport zal uiterlijk 4 april 2018 plaatsvinden onder ontbindende voorwaarden.

Bij verkoop van de grond aan de Burgemeester Geuljanslaan heeft de Stichting Onderwijs Midden-Limburg een vordering op de Stichting Fontys ter grootte van 1.068/4.752 deel van de geldende verkoopwaarde. Tot meerdere zekerheid van betaling is het eerste recht van hypotheek verleend aan de Stichting Onderwijs Midden-Limburg ter grootte van € 453.780.

Op 31 augustus 2016 heeft Fontys een overeenkomst gesloten met TNO over de koop van het pand gelegen aan de Rondon 1 te Eindhoven voor een bedrag van € 20.000.000 (k.k.). De levering van het pand is ultimo 2017. Na overdracht kan gestart worden met herontwikkeling van het pand om het gereed te maken als leslocatie zodat het pand in de zomer van 2019 beschikbaar komt voor het onderwijs.

Fontys heeft bij de aankoop van semi permanente "Meeuw-units" een terugkooprecht bij de leverancier bedongen. Door dit recht kan Fontys de units in 2021 voor een bedrag van € 400.000 terug leveren.

Medewerkers

Als gevolg van WIA-aanspraken maken een tweetal ex-medewerkers geen gebruik van hun aanspraak op WW. Indien een eventuele herkeuring leidt tot beëindiging van hun recht op WIA zal het recht op WW herleven. Het maximale risico voor Fontys bedraagt € 69.000.

Stichting Fontys

Met ingang van 1 januari 2017 is Fontys eigenrisicodragers WGA. De WGA is een regeling binnen de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). Er kunnen langdurige verplichtingen ontstaan voor medewerkers die vanaf 1 januari 2017 ziek uit dienst gaan.

Werkijdvermindering Senioren (WS)

Op grond van de cao-hbo kunnen werknemers met ingang van 2015 gebruik maken van de regeling Werkijdvermindering Senioren (WS). Medewerkers die aan de regeling WS deelnemen, kunnen maximaal 20% minder gaan werken waarbij de werkgever een deel van de lasten draagt. Na maximaal 5 jaren neemt de medewerker voor het overeengekomen percentage ontslag. Er is een voorziening getroffen voor de overeengekomen regelingen.

Het is niet mogelijk om een betrouwbare schatting te maken van de totale verplichting voor medewerkers die mogelijk gaan deelnemen aan de regeling.

Stichting Onderzoek en Ontwikkelingsdiensten Eindhoven – Tilburg

Het College van Bestuur onderzoekt momenteel de mogelijkheden voor en consequenties van het anders vormgeven van de samenwerking met Stichting OOET dan wel afbouwen van de activiteiten van deze stichting.

Waarborgfonds HBO

Op 13 november 2014 is het Koninklijk Besluit in de Staatscourant gepubliceerd. Hiermee is art. 2.15 van de WHW komen te vervallen en daarmee ook de verplichte aansluiting bij het Waarborgfonds HBO. Het fonds heeft een garantiebedrag gestort bij het ministerie van OCW in verband met onvoldoende dekking van een Hogeschool. Het garantiebedrag komt ter beschikking voor uitkering als de garantie niet langer hoeft te worden aangehouden. Op basis van het aflossingsschema zal dit uiterlijk medio 2022 het geval zijn. Het aandeel van Fontys in het achtergebleven vermogen bedraagt maximaal circa €400.000.

Prestatieafspraken

De rijksbijdragen over de jaren 2012 tot en met 2015 bevatte een voorwaardelijke component die gebaseerd is op de prestatieafspraken die elke hogeschool in 2012 met OCW is overeengekomen. Als gevolg van het niet behalen van een deel van de afspraken wordt de rijksbijdrage 2017 van Fontys met € 2.397.000 neerwaarts bijgesteld.

Fiscaal

Met ingang van 1 mei 2002 maken de volgende rechtspersonen onderdeel uit van de fiscale eenheid Stichting Fontys c.s. voor de omzetbelasting:

- Stichting Fontys
- Stichting Onderzoek en Ontwikkelingsdiensten Eindhoven - Tilburg

Bovengenoemde rechtspersonen zijn hoofdelijk aansprakelijk voor omzetbelastingsschulden uit de periode dat zij van die fiscale eenheid deel uitmaken.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum.

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

3.1 Rijksbijdragen

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
3.1.1 Rijksbijdragen OCW	271.878	271.830	269.102
3.1.2 Overige subsidies OCW	1.565	1.020	1.346
Rijksbijdragen	<u><u>273.443</u></u>	<u><u>272.850</u></u>	<u><u>270.448</u></u>

3.1.1 Rijksbijdragen OCW

	<u>Realisatie 2016</u>
	€
<u>Brinnummer 30 GB Stichting Fontys</u>	
Normatieve rijksbijdrage exploitatiekosten (studentgebonden budget)	220.386
Onderwijsopslag in bedragen:	
- Expertisecentrum Professionalisering Technisch Beroepsonderwijs	61
- Kwetsbaar onderwijs	867
- Kwaliteit en bijzondere voorzieningen	<u>591</u>
	1.519
Onderwijsopslag in percentages	25.511
Kennisinnovatie HBO	7.189
Prestatiebeposting:	
- Onderwijskwaliteit en Studiesucces	13.585
- Profilering en zwaartepuntvorming	<u>3.688</u>
	17.273
Totaal	<u><u>271.878</u></u>

3.1.2 Overige subsidies OCW

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
3.1.2.1 Geormerkte subsidies OCW	1.503	955	851
3.1.2.2 Niet-geormerkte subsidies OCW	62	65	495
Overige subsidies OCW	<u><u>1.565</u></u>	<u><u>1.020</u></u>	<u><u>1.346</u></u>

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen en subsidies	17	0	90
3.2.2 Overige overheidsbijdragen	4.047	4.424	4.005
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	<u><u>4.064</u></u>	<u><u>4.424</u></u>	<u><u>4.095</u></u>

3.3 College- en examengelden

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
3.3.3 Collegegelden sector HBO	84.742	85.422	83.349
3.3.5 Examengelden	5	3	3
College- en examen gelden	<u><u>84.747</u></u>	<u><u>85.425</u></u>	<u><u>83.352</u></u>

De wettelijke collegegelden zijn met ingang van studiejaar 2016/2017 verhoogd van € 1.951 naar € 1.984.

3.4 Baten werk in opdracht van derden

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
3.4.1 Contractonderwijs	10.100	8.709	9.229
3.4.2 Contractonderzoek	333	284	314
3.4.3 Overige baten in opdracht van derden	1.055	1.059	2.160
Baten werk in opdracht van derden	<u><u>11.488</u></u>	<u><u>10.052</u></u>	<u><u>11.703</u></u>

3.4.3 Overige baten in opdracht van derden

In 2015 bestaan de overige baten in opdracht van derden voor € 963.000 uit omzet van Fontys Fydes. Medio 2015 zijn alle activiteiten van Fontys Fydes gestaakt.

3.5 Overige baten

	<u>Realisatie</u> <u>2016</u>	<u>Begroting</u> <u>2016</u>	<u>Realisatie</u> <u>2015</u>
	€	€	€
3.5.1 Verhuur	1.772	1.945	1.969
3.5.2 Detachering personeel	1.688	1.130	1.431
3.5.5 Studentenbijdragen	1.632	1.693	1.764
3.5.6 Overige	5.939	4.710	4.889
Overige baten	<u>11.031</u>	<u>9.478</u>	<u>10.053</u>

3.5.1 Verhuur

Voor een bedrag van € 1.155.000 (2015: € 1.328.000) betreft dit verhuur van ruimten en apparatuur in het kader van de samenwerking laboratoriumonderwijs tussen Fontys en het Summa College.

3.5.6 Overige

	<u>Realisatie</u> <u>2016</u>	<u>Begroting</u> <u>2016</u>	<u>Realisatie</u> <u>2015</u>
	€	€	€
3.5.6.1 Materialen ter doorverkoop	374	720	578
3.5.6.2 Bijdrage gespreide betaling	586	530	590
3.5.6.3 Overige subsidies	312	147	389
3.5.6.4 Overige opbrengsten	4.667	3.313	3.332
	<u>5.939</u>	<u>4.710</u>	<u>4.889</u>

3.5.6.4 Overige opbrengsten

Onder overige opbrengsten is de bijdrage van Stichting Avans aan de Stichting Juridische Hogeschool Avans-Fontys van € 1.608.000 (2015: € 1.485.000) opgenomen. Daarnaast bestaat de post uit doorbelaste kosten van de samenwerking tussen Stichting Hogeschool Zuyd en Stichting Fontys voor een bedrag van € 502.000 (2015: € 325.000) en ontvangen pachtsommen van de uitbestede dienst printvoorzieningen voor een bedrag van € 992.000 (2015: nihil). Verder betreft het doorbelastingen van exploitatiekosten en overige activiteiten aan derden.

4.1 Personeelslasten

	<u>Realisatie 2016</u>		<u>Begroting 2016</u>		<u>Realisatie 2015</u>
	€		€		€
4.1.1 Lonen en salarissen:					
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	216.078		261.221		201.753
4.1.1.2 Sociale lasten	26.128		0		23.907
4.1.1.3 Pensioenpremies	<u>25.726</u>		<u>0</u>		<u>25.621</u>
		267.932		261.221	251.281
4.1.2 Overige personele lasten:					
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	5.162		2.283		2.925
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	23.435		27.428		28.037
4.1.2.3 Overige	<u>7.420</u>		<u>9.770</u>		<u>8.653</u>
		36.017		39.481	39.615
4.1.3 Af: Uitkeringen	(1.490)		(656)		(1.427)
Personeelslasten	<u><u>302.459</u></u>		<u><u>300.046</u></u>		<u><u>289.469</u></u>

De personeelslasten zijn in de begroting niet gesplitst in brutolonen en salarissen, sociale lasten en pensioenpremies.

4.1.1 Lonen en salarissen

De stijging van de lonen en salarissen (€ 16.651.000) ten opzichte van 2015 wordt voor € 6.486.000 veroorzaakt door cao en premie ontwikkelingen en voor € 10.165.000 door een toename van fte's.

De stijging (€ 6.711.000) ten opzichte van de begroting wordt voor € 2.948.000 veroorzaakt door cao en premie ontwikkelingen en voor € 3.763.000 door een toename fte's.

De toename van de lonen en salarissen als gevolg het gestegen aantal fte's ten opzichte van 2015 en begroting betreft deels een verschuiving van personeel niet in loondienst (4.1.2.2) naar medewerkers in loondienst. De belangrijkste oorzaak van deze verschuiving is de invoer van de wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA). Hierdoor hebben veel zzp'ers een (tijdelijk) contract bij Fontys gekregen.

4.1A Gemiddeld aantal fte's

	<u>Realisatie 2016</u>		<u>Begroting 2016</u>		<u>Realisatie 2015</u>
Onderwijzend personeel	2.396		2.352		2.281
Ondersteunend personeel	<u>1.217</u>		<u>1.209</u>		<u>1.192</u>
Totaal	<u><u>3.613</u></u>		<u><u>3.561</u></u>		<u><u>3.473</u></u>

Bij de berekening van het aantal fte's is 50% van het gemiddelde aantal fte's van Juridische Hogeschool Avans-Fontys, zijnde 48 fte (2015: 49 fte), geëlimineerd.

4.2 Afschrijvingen

	<u>Realisatie</u> <u>2016</u>	<u>Begroting</u> <u>2016</u>	<u>Realisatie</u> <u>2015</u>
	€	€	€
4.2.2 Materiële vaste activa:			
4.2.2.1 Terreinen, erfpacht en gebouwen	11.738	11.977	12.313
4.2.2.2 Inventaris en apparatuur	5.001	4.690	4.784
4.2.2.3 Overige materiële vaste activa	<u>28</u>	<u>28</u>	<u>23</u>
	16.767	16.695	17.120
4.2.3 Bijzondere waardevermindering	0	0	2.135
4.2.4 Resultaat desinvesteringen	(297)	0	0
Afschrijvingen	<u><u>16.470</u></u>	<u><u>16.695</u></u>	<u><u>19.255</u></u>

4.2.3 Bijzondere waardevermindering

In 2015 heeft een bijzondere waardevermindering van een perceel aan de Stappegoor (€ 262.000) en van gebouw S2 TU/e terrein (€ 1.873.000) plaatsgevonden. In 2016 is geen impairment noodzakelijk gebleken.

4.2.4 Resultaat desinvesteringen

Het resultaat desinvesteringen betreft met name een boekwinst van een grondruil op de campus Stappegoor. Fontys heeft 3.779 m² verkocht aan de gemeente Tilburg en gelijktijdig 3.305 m² teruggekocht.

4.3 Huisvestingslasten

	<u>Realisatie</u> <u>2016</u>	<u>Begroting</u> <u>2016</u>	<u>Realisatie</u> <u>2015</u>
	€	€	€
4.3.1 Huur	3.237	3.458	3.049
4.3.2 Verzekeringen	328	315	283
4.3.3 Onderhoud	10.491	8.156	7.613
4.3.4 Energie en water	2.874	3.249	2.866
4.3.5 Schoonmaakkosten	4.255	4.034	3.988
4.3.6 Heffingen	1.128	1.167	1.158
4.3.8 Overige	278	516	144
Huisvestingslasten	<u><u>22.591</u></u>	<u><u>20.895</u></u>	<u><u>19.101</u></u>

4.3.3 Onderhoud

4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen

In april 2016 heeft het College van Bestuur besloten tot uitvoering van negen huisvestingsprojecten. De verwachte lasten van de huisvestingprojecten waren € 4,6 miljoen hoger dan de oorspronkelijke begroting. De lasten van deze projecten hebben met name betrekking op onderhoud en inventaris.

4.4 Overige lasten

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
4.4.1 Administratie en beheerslasten	19.898	19.453	18.573
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	12.746	10.903	15.159
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen	(62)	0	2.617
4.4.4 Overige:			
4.4.4.1 Studentgebonden lasten	7.874	7.779	8.032
4.4.4.2 Reis en verblijfskosten	3.644	3.902	3.293
4.4.4.3 Overige	2.918	2.904	2.487
Overige lasten	<u><u>47.018</u></u>	<u><u>44.941</u></u>	<u><u>50.161</u></u>

4.4.1A Accountantskosten

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€
4.4.1.1 Honorarium onderzoek jaarrekening	177	166
4.4.1.2 Honorarium andere controleopdrachten	16	14
4.4.1.3 Honorarium fiscale adviezen	0	0
4.4.1.4 Honorarium andere niet-controledienst	2	0
Accountantskosten	<u><u>195</u></u>	<u><u>180</u></u>

De accountantskosten betreffen de bedragen zoals die in het boekjaar in de exploitatierekening verantwoord zijn.

5 Financiële baten en lasten

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
5.1 Rentebaten	165	511	584
5.3 Waardeverandering (perpetuele) obligaties en effecten	42	0	7
5.5 Rentelasten	(623)	(608)	(624)
Financiële baten en lasten	<u><u>(416)</u></u>	<u><u>(97)</u></u>	<u><u>(33)</u></u>

6 Belastingen

	<u>Realisatie</u> <u>2016</u>	<u>Begroting</u> <u>2016</u>	<u>Realisatie</u> <u>2015</u>
	€	€	€
6 Vennootschapsbelasting	<u>(14)</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Onder vennootschapsbelasting is de verwachte last van Stichting Onderzoek- en Ontwikkelingsdiensten Eindhoven – Tilburg opgenomen. Stichting Fontys en Stichting Juridische Hogeschool Avans-Fontys zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

Model E: Verbonden Partijen

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 2016	Resultaat jaar 2016	Art 2:403 BW	Deelname	Consolidatie
			€	€				
Beslissende zeggenschap								
Onderzoek- en Ontwikkelingsdiensten	Stichting	Eindhoven	4	2.597	56	nee	100%	ja
Overige verbonden partijen (geen beslissende zeggenschap)								
Juridische Hogeschool Avans-Fontys	Stichting	Tilburg	4	173	(148)	nee	50%	ja
Hogeschool voor Kunsten van Fontys en Zuyd	Stichting	Maastricht	4					
Coöperatief Magistrum U.A.	Coöperatie	Amersfoort	4					
Steunfonds Fontys	Stichting	Eindhoven	4					
Seniorenacademie	Stichting	Tilburg	4					
Sports and Technology	Stichting	Eindhoven	4					
Muziek Impresariaat Conservatorium	Stichting	Tilburg	4					
VE Fontys Sporthogeschool	Vereniging	Eindhoven	3					
Genneper Parken								
Techniekpromotie	Stichting	Eindhoven	4					

() = negatief eigen vermogen respectievelijk verlies

Code activiteiten:

- 1 = Contractactiviteiten
- 2 = Contractonderzoek
- 3 = Onroerende zaken
- 4 = Overig

Van verbonden partijen is sprake wanneer een partij beleidsbepalende invloed kan uitoefenen in een andere partij, danwel invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid van die andere partij kan uitoefenen.

Als gevolg van de normale bedrijfsactiviteiten koopt en verkoopt Stichting Fontys goederen en diensten van en aan verbonden partijen. Er zijn geen transacties met verbonden partijen, buiten de transacties alsmede de vorderingen en schulden uit hoofde van deze transacties met de in de consolidatie betrokken verbonden partijen, die van materiële betekenis zijn.

WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen 2016

Naam instelling	Naam (gewezen) topfunctionaris 1)	Functie	Datum aanvang dienst- verband	Datum einde dienst- verband 2)	Omvang dienst- verband (fte)	Op externe inhuurbasis (nee; <= 12 kalendermdn; > 12 kalendermdn) 3)		Beloning €	Onkosten- vergoeding (belast) €	Voorzien- ingen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn	Totaal €	Individueel WNT- maximum €	Motivering (indien over- schrijding)
						€	€						
Fontys	drs. E.C. Meijer	Voorzitter	1-12-13	30-11-17	1	nee		183.089	0	16.816	199.905	179.000	4)
Fontys	dr. J. Welmers	lid	1-12-13	31-03-17	1	nee		165.582	0	16.331	181.913	179.000	5)
Fontys	J. Nederlof RC	lid	1-01-16	31-12-19	1	nee		155.569	0	16.425	171.994	179.000	

1) Er zijn geen gewezen topfunctionarissen.

2) Onder 'einde dienstverband' wordt het einde van de benoemingsperiode als bestuurder verstaan. Als gevolg van wetgeving hebben bestuurders een dienstverband voor onbepaalde tijd.

3) Er is geen sprake van fictieve dienstbetrekkingen.

4) De bezoldiging is in overeenstemming met de 'Bezoldigingscode Bestuurders Hogescholen' van maart 2013 en bedraagt volgens het van toepassing zijnde overgangsrecht € 199.905 op jaarbasis.

5) De bezoldiging is in overeenstemming met de 'Bezoldigingscode Bestuurders Hogescholen' van maart 2013 en bedraagt volgens het van toepassing zijnde overgangsrecht € 181.913 op jaarbasis. Dhr. Welmers heeft op eigen verzoek zijn dienstverband opgezegd. Rekening houdend met een opzegtermijn van 3 maanden eindigt zijn dienstverband per 31 maart 2017.

Stichting Fontys

Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen 2015

Naam instelling	Naam (gewezen) topfunctionaris 1)	Functie	Datum aanvang dienst- verband	Datum einde dienst- verband 2)	Omvang dienst- verband (fte)	Op externe inhuurbasis (nee; <= 12 kalendermdn; > 12 kalendermnd) 3)	Beloning €	Onkosten- vergoeding (belast) €	Voorzien- ingen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn €	Totaal €	Individueel WNT- maximum €	Motivering (indien over- schrijding)
Fontys	drs. E.C. Meijer	Voorzitter	1-12-13	30-11-17	1	nee	182.550	0	17.355	199.905	178.000	4)
Fontys	dr. J. Welmers	lid	1-12-13	30-11-17	1	nee	165.056	0	16.857	181.913	178.000	5)
Fontys	J. Nederlof RC	lid	13-04-15	31-12-15	1	<= 12 kalendermnd	138.600	0	0	138.600	139.174	

- 1) Er zijn geen gewezen topfunctionarissen.
- 2) Onder 'einde dienstverband' wordt het einde van de benoemingsperiode als bestuurder verstaan. Als gevolg van wetgeving hebben bestuurders een dienstverband voor onbepaalde tijd.
- 3) Er is geen sprake van fictieve dienstbetrekkingen.
- 4) De bezoldiging is in overeenstemming met de 'Bezoldigingscode Bestuurders Hogescholen' van maart 2013 en bedraagt volgens het van toepassing zijnde overgangsrecht €199.905 op jaarbasis.
- 5) De bezoldiging is in overeenstemming met de 'Bezoldigingscode Bestuurders Hogescholen' van maart 2013 en bedraagt volgens het van toepassing zijnde overgangsrecht €181.913 op jaarbasis.

Vermelding toezichthouders (lid van het hoogste toezichthoudend orgaan) 2016

Naam	Functie	Ingang functie- vervulling	Einde functie- vervulling	Beloning 1) €	Belastbare onkostenver- goedingen €	Voorziening beloning op termijn €	Uitkering beëindiging dienstverband €	Totaal €	Motivering
prof.dr. F.A. van der Duijn Schouten	Voorzitter	01-01-10	31-12-17	12.754	0	0	0	12.754	2)
J.J.M. Koenen RACIA	lid	01-09-10	31-08-18	11.876	0	0	0	11.876	
ir. S.J. Wittermans	lid	01-04-09	31-03-17	9.845	0	0	0	9.845	
prof.dr. E.P.N.M. Borgman	lid	01-04-11	31-03-19	8.503	0	0	0	8.503	
prof.dr. M.P. van Dieijen-Visser	lid	01-07-12	30-06-20	8.503	0	0	0	8.503	
prof.dr. R.H.J. Fastenau	lid	01-04-11	31-03-19	8.503	0	0	0	8.503	
M.G.H.C. Oomen-Ruijten	lid	01-10-14	30-09-18	9.845	0	0	0	9.845	3)

- 1) De maximale beloning voor toezichthouders binnen de sector HBO bedraagt over 2016 €26.850 voor de voorzitter en €17.900 voor een lid.
- 2) In 2016 is de beloning over het tweede halfjaar 2015 betaald.
- 3) In 2016 is de beloning over het vierde kwartaal 2015 betaald.

Vermelding toezichthouders (lid van het hoogste toezichthoudend orgaan) 2015

<u>Naam</u>	<u>Functie</u>	<u>Ingang functie- vervulling</u>	<u>Einde functie- vervulling</u>	<u>Beloning 1)</u>	<u>Belastbare onkostenver- goedingen</u>	<u>Voorziening beloning op termijn</u>	<u>Uitkering beëindiging dienstverband</u>	<u>Totaal</u>	<u>Motivering</u>
				€	€	€	€	€	
prof.dr. F.A. van der Duijn Schouten	Voorzitter	01-01-10	31-12-17	8.000	0	0	0	8.000	2)
J.J.M. Koenen RA CIA	lid	01-09-10	31-08-18	8.000	0	0	0	8.000	
ir. S.J. Wittermans	lid	01-04-09	31-03-17	7.000	0	0	0	7.000	
prof.dr. E.P.N.M. Borgman	lid	01-04-11	31-03-19	6.000	0	0	0	6.000	3)
prof.dr. M.P. van Dieijen-Visser	lid	01-07-12	30-06-16	6.000	0	0	0	6.000	
prof.dr. R.H.J. Fastenau	lid	01-04-11	31-03-19	6.000	0	0	0	6.000	
M.G.H.C. Oomen-Ruijten	lid	01-10-14	30-09-18	7.000	0	0	0	7.000	4)

1) De maximale beloning voor toezichthouders binnen de sector HBO bedraagt over 2015 €26.700 voor de voorzitter en €17.800 voor een lid.

2) De beloning over het tweede halfjaar 2015 wordt betaald in 2016.

3) In 2015 zijn de beloningen over 2013 (€6.000) en 2014 (€6.000) betaald.

4) De beloning over het vierde kwartaal 2015 wordt betaald in 2016.

Vermelding niet-topfunctionarissen van wie de bezoldiging c.q. ontslagvergoeding de norm overschrijdt

Gedurende het boekjaar 2015 en 2016 zijn er binnen Fontys geen medewerkers geweest waarvan de bezoldiging de WNT-norm te boven gaat.

Stichting Fontys

Financiële Specificatie Rijkssubsidieverantwoording (FSR)

Subsidie- verstrekker en eventueel uitvoerder	Projectnr. Subsidiegever of kenmerk beschikking met datum	Omschrijving	Project	Subsidie	Looptijd	Looptijd	Stand	Mutaties	Stand	Status	
			budget	€	begin	einde	bestedingen 01-01-16	bestedingen boekjaar	bestedingen 31-12-16	Voorschot	vaststellen
			€	€			€	€	€	€	
OCW (NRPO SIA)	2014-01-6M	Adaptive Robotic Binpicking-Aerobic	157.011	92.177	01-02-2015	31-01-2018	51.908	129.105	181.013	0	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2014-01-26M	Automatisering van het vacuüminfusieproces voor composiet	42.036	21.018	01-09-2014	31-08-2016	3.072	40.193	43.265	21.018	Vts
OCW (NRPO SIA)	2015-02-18M	FUNCY	32.760	23.260	01-09-2015	31-08-2017	0	6.912	6.912	0	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2015-02-24M	SCHAT: Smart Care Homes and Assistive Technologies	450.179	225.090	01-10-2015	30-09-2017	18.837	152.214	171.051	239.985	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2015-02-32M	Ketenfinanciering voor mkb. Olie in de motor van de Nederlandse economie	35.000	17.500	01-09-2015	31-08-2017	4.440	17.465	21.905	2.155	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2015-03-25M	(G)een moer aan!	126.719	104.543	01-06-2016	31-05-2018	0	30.959	30.959	54.829	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2013-15-28P	Gaming in Therapy	198.550	130.821	01-01-2014	31-03-2016	139.715	30.362	170.077	130.821	Vts
OCW (NRPO SIA)	2014-01-05P	Het verpleeghuis van de toekomst is een thuis!	375.365	225.823	01-01-2015	28-02-2017	163.893	251.046	414.939	151.838	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2015-02-24P	PARASOL studie: Evaluatie van een proactief zorgprogramma ter preventie van chroniciteit bij somatisch onvoldoende verklaarde lichamelijke klachten	450.918	225.459	01-06-2016	31-05-2018	0	124.997	124.997	57.388	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2015-02-32P	Voor iedereen een app?	301.196	150.598	01-04-2016	31-03-2018	0	58.588	58.588	32.077	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2015-02-39P	Verschillende ouders, verschillende leerkrachten. Oudergesprekken en educatief partnerschap in het primair onderwijs	434.489	217.245	01-03-2016	28-02-2018	0	166.837	166.837	36.041	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2015-02-45P	De ondernemende binnenstad	283.225	226.580	01-04-2016	31-03-2018	0	92.446	92.446	59.981	Lopend
OCW (NRPO SIA)	PRO-3-01	Functionele stabiliteit van biopolymeren	191.700	140.438	01-04-2012	31-03-2016	160.311	20.844	181.155	140.438	Vts
OCW (NRPO SIA)	PRO-3-29	Samenwerken en taalvaardigheid	22.540	15.027	01-02-2012	31-01-2016	28.999	0	28.999	15.027	Vts
OCW (NRPO SIA)	PRO-3-33	Nanogestructureerde functionele coatings	532.680	427.529	01-04-2012	30-09-2016	377.670	129.765	507.435	427.529	Vts
OCW (NRPO SIA)	PRO-3-35	De pedagogische professional voor het voetlicht	521.482	413.857	01-06-2012	31-12-2016	410.693	154.324	565.017	413.857	Vts
OCW (NRPO SIA)	PRO-3-37	Langer thuis, wat haal je in huis?	594.345	425.889	01-01-2012	31-03-2016	573.918	38.421	612.339	425.889	Vts
OCW (NRPO SIA)	PRO-4-24	Optimale warmtehuishouding bij toekomstige automotieve aandrijfsystemen (QinE)	661.752	494.980	01-05-2013	31-08-2017	460.941	144.170	605.111	494.980	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2014-01-51PRO	Automatische nieuwsredactie	618.260	472.969	01-09-2015	31-08-2019	37.506	144.259	181.765	194.284	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2014-01-88PRO	ELEGANT!	54.100	30.000	01-07-2015	30-06-2019	0	13.720	13.720	0	Lopend
OCW (NRPO SIA)	2015-03-32M	Optical Nano-sensor for biomarker detection (ONS-BIO)	66.720	50.040	01-04-2016	31-03-2018	0	8.253	8.253	0	Lopend
OCW (NRPO SIA)	TOP.UPO1.014	Top-up PlayFit	11.630	9.984	09-09-2016	08-03-2017	0	4.875	4.875	9.984	Lopend
OCW (NRPO SIA)	TOP.UPO1.015	RAAK TOP-UP Smart Mobility	10.048	10.000	09-09-2016	08-09-2017	0	1.751	1.751	10.000	Lopend
OCW (NRPO SIA)	TOFF HBO01.03;	Take Off Urinemeter	40.000	40.000	15-09-2016	14-03-2017	0	5.065	5.065	40.000	Lopend
			6.212.705	4.190.827			2.431.903	1.766.571	4.198.474	2.958.121	

Toelichting

Bestedingen worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. De bestedingen betreffen de door Fontys gerealiseerde kosten. De subsidie die aan het resultaat wordt toegerekend wordt bepaald door de gerealiseerde bestedingen te vermenigvuldigen met de verhouding subsidie/projectbudget. Hierbij wordt voorzichtigheidshalve rekening gehouden met een minimale co-financiering op projectniveau.

Enkelvoudige balans per 31 december 2016

(na resultaatbestemming en bedragen x € 1.000)

1 Activa

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Vaste activa		
1.2 Materiële vaste activa	104.726	100.015
1.3 Financiële vaste activa	<u>1.294</u>	<u>10.684</u>
<u>Totaal vaste activa</u>	106.020	110.699
Vlottende activa		
1.4 Voorraden	59	77
1.5 Vorderingen	12.771	20.728
1.7 Liquide middelen	<u>135.541</u>	<u>127.426</u>
<u>Totaal vlottende activa</u>	148.371	148.231
<u>Totaal activa</u>	<u><u>254.391</u></u>	<u><u>258.930</u></u>

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen	132.295	148.369
2.2 Voorzieningen	21.087	18.963
2.3 Langlopende schulden	13.790	3.129
2.4 Kortlopende schulden	87.219	88.469
<u>Totaal passiva</u>	<u><u>254.391</u></u>	<u><u>258.930</u></u>

Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2016

(bedragen x € 1.000)

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen OCW	273.443	272.848	270.448
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	4.064	4.424	4.095
3.3 College- en examengelden	84.747	85.425	83.352
3.4 Baten werk in opdracht van derden	11.488	10.052	11.702
3.5 Overige baten	9.466	7.996	8.619
<u>Totaal baten</u>	<u>383.208</u>	<u>380.745</u>	<u>378.216</u>
4 Lasten			
4.1 Personeelslasten	298.607	296.580	285.892
4.2 Afschrijvingen	16.470	16.695	18.406
4.3 Huisvestingslasten	22.587	20.895	19.859
4.4 Overige lasten	49.304	47.069	52.410
<u>Totaal lasten</u>	<u>386.968</u>	<u>381.239</u>	<u>376.567</u>
<u>Saldo baten en lasten</u>	<u>(3.760)</u>	<u>(494)</u>	<u>1.649</u>
5 Financiële baten en lasten	(417)	(108)	775
<u>Resultaat voor belastingen</u>	<u>(4.177)</u>	<u>(602)</u>	<u>2.424</u>
6 Belastingen	0	0	0
<u>Nettoresultaat</u>	<u>(4.177)</u>	<u>(602)</u>	<u>2.424</u>

Grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die van de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten.

Fusie Stichting Fontys en Stichting Kunstcluster

Op 27 december 2016 zijn Stichting Fontys en Stichting Kunstcluster gefuseerd met ingangsdatum 1 januari 2016. Als gevolg van de fusie zijn alle onderlinge verhoudingen tussen Stichting Kunstcluster en Stichting Fontys vereffend en is het negatieve vermogen van Stichting Kunstcluster van € 11.897.000 in mindering gebracht op het eigen vermogen van Stichting Fontys. Het eigen vermogen van Stichting Fontys na de fusie bedraagt € 136.472.000.

Toelichting op de enkelvoudige balans

1.2 Materiële vaste activa

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
1.2.1 Gebouwen en terreinen	91.764	86.195
1.2.2 Inventaris en apparatuur	12.914	13.050
1.2.3 Overige materiële vaste activa	48	51
1.2.4 In uitvoering en vooruitbetalingen	0	719
Materiële vaste activa	<u><u>104.726</u></u>	<u><u>100.015</u></u>

1.2.1 Gebouwen en terreinen

Als gevolg van de juridische fusie met Stichting Kunstcluster zijn de gebouwen en terreinen van Stichting Kunstcluster zijn overgegaan naar Stichting Fontys. De boekwaarde van deze gebouwen ultimo 2015 bedroeg €13.262.000.

1.3 Financiële vaste activa

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
1.3.3 Vorderingen op groepsmaatschappijen	0	4.932
1.3.6 Effecten	1.294	5.252
1.3.7 Overige vorderingen	0	500
Financiële vaste activa	<u><u>1.294</u></u>	<u><u>10.684</u></u>

Als gevolg van de juridische fusie met Kunstcluster zijn de vorderingen van Stichting Fontys op Stichting Kunstcluster vereffend. De vorderingen ultimo 2015 bedroegen € 4.932.000 voor een lening en € 500.000 voor het economisch eigendom van het pand Kunstcluster Fase II.

1.4 Voorraden

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
1.4.1 Gebruiksgoederen	<u><u>59</u></u>	<u><u>77</u></u>

1.5 Vorderingen

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
1.5.1 Debiteuren	2.962	3.266
1.5.3 Vorderingen op groepsmaatschappijen	123	7.801
1.5.5 Studenten/cursisten	2.508	2.840
1.5.7 Overige vorderingen	1.037	1.250
1.5.8 Overlopende activa	6.343	5.960
1.5.9 Af: Voorzieningen wegens oninbaarheid	(202)	(389)
Vorderingen	<u>12.771</u>	<u>20.728</u>

1.7 Liquide middelen

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
1.7.1 Kasmiddelen	16	27
1.7.2 Banken	135.525	127.399
Liquide middelen	<u>135.541</u>	<u>127.426</u>

2.1 Eigen vermogen

	Stand per 31-12-2015	Resultaat 2016	Overige mutaties 2016	Stand per 31-12-2016
	€	€	€	€
2.1.1 Algemene reserve	136.608	(4.055)	(11.897)	120.656
2.1.3 Bestemmingsreserve privaat	11.761	(122)	0	11.639
Eigen vermogen	<u>148.369</u>	<u>(4.177)</u>	<u>(11.897)</u>	<u>132.295</u>

Voorstel bestemming resultaat

Vooruitlopend op het bestuursbesluit is het negatieve resultaat ad € 4.177.000 verdeeld conform bovenstaande tabel en als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

2.1.1 Algemene reserve

Het resultaat over 2016 exclusief het aandeel van private activiteiten is verrekend met de algemene reserve. De post overige mutaties is veroorzaakt door het toevoegen van het negatieve eigen vermogen van Stichting Kunstcluster per 1 januari 2016 als gevolg van de fusie.

2.1.3 Toelichting resultaat bestemmingsreserve privaat

	Resultaat 2016
	€
Resultaat Business Unit Fontys Fydes 2016	(115)
Waardeverandering en rente op perpetuele obligaties	(7)
	<u>(122)</u>

Resultaat Business Unit Fontys Fydes

De uitgevoerde activiteiten van de Business Unit Fontys Fydes binnen de Stichting Fontys zijn als privaat aangemerkt. De activiteiten zijn medio 2015 beëindigd. Het negatieve resultaat over 2016 bedraagt € 115.000 en betreft voornamelijk lasten die voortkomen uit de afwikkeling van verplichtingen.

Waardeverandering en rente op perpetuele obligaties

De cumulatieve resultaten op de met private middelen gefinancierde perpetuele obligaties komen ten gunste of ten laste van het private deel van het groepsvermogen. De onttrekking als gevolg van negatieve koersresultaten en ontvangen rente in 2016 bedraagt € 7.000.

2.2 Voorzieningen

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
2.2.1.1 Reorganisatie en personele fricties	3.048	3.548
2.2.1.2 Wachtgelden	7.618	8.662
2.2.1.3 Arbeidsongeschiktheid	0	135
2.2.1.4 Jubilea	2.255	2.004
2.2.1.5 Duurzame inzetbaarheid	3.801	1.938
2.2.1.6 Bezava	19	0
2.2.1.7 Werktijdvermindering senioren	1.845	0
2.2.3.1 Business Unit Fontys Fydes	2.466	2.602
2.2.3.2 Overige	35	74
Voorzieningen	<u>21.087</u>	<u>18.963</u>

2.3 Langlopende schulden

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
2.3.4 OCW	2.912	2.912
2.3.5 Overige langlopende schulden	10.878	217
Langlopende schulden	<u>13.790</u>	<u>3.129</u>

2.3.5 Overige langlopende schulden

Als gevolg van de juridische fusie heeft Fontys de langlopende schuld aan de gemeente Tilburg ad € 9.536.000 en de investeringssubsidies ad € 1.581.000 per 1 januari 2016 van Stichting Kunstcluster overgenomen.

2.4 Kortlopende schulden

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
2.4.2 Vooruitgefactureerde, -ontvangen termijnen projecten	4.935	5.619
2.4.3 Crediteuren	10.755	11.818
2.4.4 OCW	0	73
2.4.5 Schulden aan groepsmaatschappijen	1.438	1.492
2.4.7 Belastingen en premies sociale verzekeringen:		
2.4.7.1 Loonheffing	11.894	11.788
2.4.7.2 Omzetbelasting	<u>257</u>	<u>458</u>
	12.151	12.246
2.4.8 Schulden ter zake van pensioenen	2.902	2.905
2.4.9 Overige kortlopende schulden	1.402	2.286
2.4.10 Overlopende passiva:		
2.4.10.1 Vooruitontvangen college- en les gelden	34.282	34.222
2.4.10.2 Vooruitontvangen subsidies OCW geoormerkt	1.348	983
2.4.10.5 Vakantiegeld en -dagen	10.392	9.391
2.4.10.6 Accountantskosten	84	107
2.4.10.7 Rente	159	0
2.4.10.8 Overige overlopende passiva	<u>7.371</u>	<u>7.327</u>
	53.636	52.030
Kortlopende schulden	<u><u>87.219</u></u>	<u><u>88.469</u></u>

Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten

3.1 Rijksbijdragen

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
3.1.1 Rijksbijdragen OCW	271.878	271.830	269.102
3.1.2 Overige subsidies OCW	1.565	1.018	1.346
Rijksbijdragen	<u><u>273.443</u></u>	<u><u>272.848</u></u>	<u><u>270.448</u></u>

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen en subsidies	17	0	90
3.2.2 Overige overheidsbijdragen	4.047	4.424	4.005
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	<u><u>4.064</u></u>	<u><u>4.424</u></u>	<u><u>4.095</u></u>

3.3 College- en examengelden

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
3.3.3 Collegegelden sector HBO	84.742	85.422	83.349
3.3.5 Examengelden	5	3	3
College- en examengelden	<u><u>84.747</u></u>	<u><u>85.425</u></u>	<u><u>83.352</u></u>

3.4 Baten werk in opdracht van derden

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
3.4.1 Contractonderwijs	10.100	8.709	9.228
3.4.2 Contractonderzoek	333	284	314
3.4.3 Overige baten in opdracht van derden	1.055	1.059	2.160
Baten in opdracht van derden	<u><u>11.488</u></u>	<u><u>10.052</u></u>	<u><u>11.702</u></u>

3.5 Overige baten

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
3.5.1 Verhuur	1.772	1.945	1.969
3.5.2 Detachering personeel	1.376	971	1.223
3.5.5 Studentenbijdragen	1.626	1.689	1.760
3.5.6 Overige	4.692	3.391	3.667
Overige baten	<u><u>9.466</u></u>	<u><u>7.996</u></u>	<u><u>8.619</u></u>

4.1 Personeelslasten

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
4.1.1 Lonen en salarissen:			
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	205.455	248.179	191.602
4.1.1.2 Sociale lasten	24.533	0	22.428
4.1.1.3 Pensioenpremies	<u>25.174</u>	<u>0</u>	<u>25.056</u>
	255.162	248.179	239.086
4.1.2 Overige personele lasten:			
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	4.903	2.280	2.894
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	32.706	37.114	36.832
4.1.2.3 Overige	<u>7.283</u>	<u>9.645</u>	<u>8.485</u>
	44.892	49.039	48.211
4.1.3 Af: Uitkeringen	(1.447)	(638)	(1.405)
Personeelslasten	<u><u>298.607</u></u>	<u><u>296.580</u></u>	<u><u>285.892</u></u>

De personeelslasten zijn in de begroting niet gesplitst in brutolonen en salarissen, sociale lasten en pensioenpremies.

4.2 Afschrijvingen

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
4.2.2 Materiële vaste activa:			
4.2.2.1 Terreinen en erfpacht	11.738	11.977	11.464
4.2.2.2 Gebouwen	5.001	4.690	4.784
4.2.2.3 Inventaris en apparatuur	<u>28</u>	<u>28</u>	<u>23</u>
	16.767	16.695	16.271
4.2.3 Bijzondere waardevermindering	0	0	2.135
4.2.4 Resultaat desinvesteringen	(297)	0	0
Afschrijvingen	<u><u>16.470</u></u>	<u><u>16.695</u></u>	<u><u>18.406</u></u>

4.3 Huisvestingslasten

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
4.3.1 Huur	3.233	3.458	3.807
4.3.2 Verzekeringen	328	315	283
4.3.3 Onderhoud	10.491	8.156	7.613
4.3.4 Energie en water	2.874	3.249	2.866
4.3.5 Schoonmaakkosten	4.255	4.034	3.988
4.3.6 Heffingen	1.128	1.167	1.158
4.3.8 Overige	278	516	144
Huisvestingslasten	<u><u>22.587</u></u>	<u><u>20.895</u></u>	<u><u>19.859</u></u>

4.4 Overige lasten

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
4.4.1 Administratie en beheerslasten	19.773	19.299	18.487
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	12.727	10.875	15.129
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen	(62)	0	2.617
4.4.4 Overige			
4.4.4.1 Studentgebonden lasten	7.849	7.727	7.995
4.4.4.2 Reis en verblijfskosten	3.605	3.778	3.267
4.4.4.3 Overige	5.412	5.390	4.915
Overige lasten	<u><u>49.304</u></u>	<u><u>47.069</u></u>	<u><u>52.410</u></u>

5 Financiële baten en lasten

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
5.1 Rentebaten	163	500	848
5.3 Waardeverandering financiële vaste activa en beleggingen	42	0	8
5.5 Rentelasten	(622)	(608)	(81)
Financiële baten en lasten	<u><u>(417)</u></u>	<u><u>(108)</u></u>	<u><u>775</u></u>

6 Belastingen

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
6 Vennootschapsbelasting	<u><u>0</u></u>	<u><u>0</u></u>	<u><u>0</u></u>

Opmaken en vaststellen jaarrekening

De door het College van Bestuur opgemaakte jaarrekening 2016 is door de Raad van Toezicht van Stichting Fontys vastgesteld in de vergadering van 15 mei 2017.

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

College van Bestuur:

mw. drs. E.C. Meijer

dhr. H. Nederlof RC

Raad van Toezicht:

dhr. prof.dr. F.A. van der Duijn Schouten (voorzitter)

dhr. prof.dr. E.P.N.M. Borgman

mw. prof.dr. M.P. van Dieijen – Visser

dhr. prof.dr.ir. R.H.J. Fastenau

dhr. J.J.M. Koenen RA CIA

mw. M.G.H.C. Oomen-Ruijten

mw. dr. H. Malda

Overige gegevens

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

Ingevolge artikel 15 van de statuten van de Stichting worden de jaarstukken door het College van Bestuur vastgesteld in een daartoe speciaal te beleggen vergadering.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van Stichting Fontys te Eindhoven

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Fontys te Eindhoven gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Fontys per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.
- Zijn de in jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De (geconsolideerde en enkelvoudige) balans per 31 december 2016.
2. De (geconsolideerde en enkelvoudige) staat van baten en lasten over 2016.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Fontys, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

In het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is een materialiteit voorgeschreven van 2% van de baten of 5% van het balanstotaal. Toepassing van deze grenzen leidt tot een materialiteitsbedrag voor de getrouwheid van de jaarrekening als geheel van € 7.695.000. Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit die bepalend is voor de omvang, diepgang en reikwijdte van onze controlewerkzaamheden bepaald op € 3.800.000, zijnde 1% van de totale baten.

De materialiteit voor de financiële rechtmatigheid is bepaald op € 8.200.000, deze materialiteit is gebaseerd op 3% van de totale publieke middelen, zoals voorgeschreven in paragraaf 2.1.3 Materialiteitstabel van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016. In deze paragraaf van het accountantsprotocol zijn tevens een aantal specifieke controle- en rapportagetoleranties opgenomen, die wij hebben toegepast.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016

Wij zijn met de raad van toezicht overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht alle tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen rapporteren.

Reikwijdte van de groepscontrole

Stichting Fontys staat aan het hoofd van een groep van organisaties. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van Stichting Fontys.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen, dit betreft Stichting Juridische Hogeschool Avans-Fontys en Stichting Onderzoek- en Ontwikkelingsdiensten Eindhoven-Tilburg. Bij deze onderdelen hebben wij zelf controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke onderdelen over deze kernpunten.

Waardering van het onroerend goed

De toelichting op de materiële vaste activa is opgenomen in paragraaf 1.2 van de jaarrekening.

De boekwaarde van de materiële vaste activa bedraagt € 104,7 miljoen per 31 december 2016 (dit is 41% van het geconsolideerde balanstotaal). Hiervan is € 91,8 miljoen betrekking op de boekwaarde van gebouwen en terreinen. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen gedurende de verwachte economische levensduur en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Fontys beoordeelt minimaal jaarlijks of er sprake is van aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen en maakt hiertoe gebruik van veronderstellingen met betrekking tot onder meer ontwikkelingen in studentenaantallen en inschattingen omtrent het gebruik van vastgoed. Gebouwen die niet langer door Fontys worden ingezet ten behoeve van het onderwijsproces, worden afgewaardeerd naar de directe of de indirecte opbrengstwaarde, indien deze lager is dan de boekwaarde. Op deze panden wordt niet meer afgeschreven.

Mede door de mate van subjectiviteit bij het onderkennen van indicaties voor duurzame waardeverminderingen en het gebruik van schattingen bij een bijzondere waardevermindering, merken wij de waardering van het onroerend goed aan als kernpunt in onze controle.

In het kader van onze controle hebben wij de door Fontys gehanteerde veronderstellingen geëvalueerd en getoetst om vast te stellen of sprake is van een aanwijzing voor een bijzondere waardevermindering. Wij hebben daarbij onder meer aandacht besteed aan het beoordelingsproces die het college van bestuur heeft uitgevoerd met betrekking tot het bestaan van indicaties voor duurzame waardeverminderingen. Hiertoe hebben wij onder meer kennis genomen van de besluiten van het college van bestuur, de notulen van de raad van toezicht, het huisvestingsprogramma 2015-2024 en de hierin opgenomen begrotingen, die mogelijk gevolgen voor de waardering van panden zouden kunnen hebben. Daarnaast hebben wij de onderbouwing van de waardering van het onroerend goed getoetst aan de hand van onderliggende waardeberekeningen, externe taxaties, WOZ- en verzekeringswaardes.

Wij kunnen ons verenigen met de door het college van bestuur toegepaste methodiek en gehanteerde uitgangspunten en de daaruit voortvloeiende uitkomsten. Wij hebben vastgesteld dat de materiële vaste activa conform de daarvoor geldende verslaggevingsregels zijn verwerkt en adequaat zijn toegelicht.

Waardering voorzieningen

De toelichting op de voorzieningen is opgenomen in paragraaf 2.2 van de jaarrekening.

De voorzieningen bedragen € 21,4 miljoen per 31 december 2016 en betreffen de personele voorzieningen en overige voorzieningen. De personele voorzieningen hebben grotendeels betrekking op toekomstige arbeidsrechtelijke vergoedingen, gebaseerd op per balansdatum opgebouwde rechten. Deze voorzieningen bevatten schattingen van het college van bestuur zoals de blijfkans, indexatie van het salaris en de verwachte kans op het gebruik van de werkloosheidsregeling. De overige voorzieningen hebben voornamelijk betrekking op een bij Fontys ingediende claim.

De waardering van de voorzieningen vindt grotendeels plaats tegen nominale waarde. Een deel van de voorzieningen is contact gemaakt rekening houdend met een disconteringsvoet die gebaseerd is op de 10-jaarsrente van staatsobligaties.

Gezien de omvang van de voorzieningen en de schattingselementen die aan de berekeningen ten grondslag liggen, vinden wij dit een kernpunt in onze controle.

Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden hebben wij de onderbouwing van de gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen geëvalueerd, alsmede de aansluiting en betrouwbaarheid van de brongegevens vastgesteld. Hiertoe hebben wij onder meer kennis genomen van gegevens uit de salarisadministratie, onderliggende (reorganisatie) –plannen, beschikkingen van uitkeringsinstanties en de cao Hoger Beroepsonderwijs. Wij hebben de redelijkheid getoetst van de schattingen van het college van bestuur, alsmede de consistentie van de gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen in vergelijking tot voorgaande verslagperioden.

Wij kunnen ons verenigen met de door het college van bestuur toegepaste methodiek en gehanteerde uitgangspunten en de daaruit voortvloeiende uitkomsten. Wij hebben vastgesteld dat de voorzieningen conform de daarvoor geldende verslaggevingsregels zijn verwerkt en adequaat zijn toegelicht.

Benoeming

Wij zijn door de raad van toezicht in september 2005 benoemd als accountant van Stichting Fontys en sinds het boekjaar 2005 tot op heden de externe accountant. In 2011 heeft na een evaluatie en marktconsultatie herbenoeming plaatsgevonden, waarbij de samenstelling van het auditteam op het niveau van verantwoordelijke auditpartner en auditmanager is gewijzigd.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische

alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van Stichting Fontys.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Maastricht Airport, 15 mei 2017

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: L.M.M.H. Banser RA RC EMFC

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke kosten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze afhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten voor onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.